

Kylä kelpaa -kyläasumisen messut Tammelassa

17.7.2010 klo 12.00

Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila

Arvoisat messujen järjestäjät ja messuvieraat,

Minulla on suuri ilo ja kunnia saada avata Tammelan kyläasumisen messut. Täällä saamme kokea hienossa kesäsäässä kyläasumisen upeita elämyksiä. Kyläasumisen messut kertovat maaseudun ja kylien elämästä, kodeista, työstä ja tapahtumista. Toivon, että viihdytte täällä ja saatte kipinän muuttaa maaseudulle jonain päivänä. Messujen järjestäminen on kova urakka paikallisille ihmisille ja te olette jälleen kerran onnistuneet rakentamaan näin hienot messut. Onnittelut siitä! Tammela, aktiivisten kylien kuntana on paras paikka esittelemään kyläasumista!

Maaseudun asutus on ollut vuosisatojen ajan Suomen selkäranka. Maaseutuasuminen ei kuitenkaan koskaan ole ollut itsetarkoitus, vaan asuinpaikan valintaan on liittynyt tiivis kytkös elin- ja ansaintamahdollisuuksiin. Myös suvun ja tutun yhteisön läheisyys ja yhteisöllisyys on vahvasti vaikuttanut asuinpaikan valintaan ja viihtymiseen. Tällaiset seikat ovat edelleen keskeisiä kulmakiviä asuinpaikan valinnassa. Suomalaisella maaseudulla on asuttu sekä tiiviisti että harvaan rakentaen, ja maaseutu on sekä alueena että yhteisönä osoittanut joustoa ja moninaisia mahdollisuuksia elinympäristönä.

Suomalainen maaseutu on ollut kerta toisensa jälkeen ratkaisevassa asemassa historiamme eri vaiheissa, kun väestölle on pitänyt löytää asuin- ja elinmahdollisuuksia. Lähiajan historia näkyy vahvasti myös **Tammelan ja ympäröivien hämäläiskuntien alueella**. Näille seuduille asutettiin noin 70 vuotta sitten tuhansia talvi- ja jatkosodassa Karjalasta kotinsa menettäneitä ihmisiä. Seudulle syntyi lukuisia uusia maatiloja ja kylämäisiä alueita. Tällä asutustoiminnalla on ollut suuri merkitys näiden hämäläisseutujen elinvoimaisuuteen, elinkeinoelämään, kulttuuriin ja ihmisten toimeliaisuuteen. Asutuksen seurannaisvaikutukset ovat olleet pitkälläkin tähtäimellä positiivisia. Vaikka tuolloin asuttamisessa kyse oli kriisitilanteen ratkaisemisesta, se osoittaa maaseuturakentamisen mahdollisuudet kylien ja laajemmin yhteiskunnan kehittämisessä. Paikallisten ja uusien asukkaiden yhteistyötä ei voida kaavoilla ja

viranomaistoimin ylhäältä sanella, mutta viranomaiset voivat luoda toiminnallaan sille kehittymisen mahdollisuuksia.

Hyvät kylämessujen järjestäjät ja messuyleisö,

Maaseutupolitiikassa on viisi toimintatasoa, joita ovat kansainvälinen, valtakunnallinen, alueellinen, kunnan ja kylän taso. Kylät ovat merkittäviä toimijoita maaseudun kehittämistyössä voimien kokoajana. Suomessa on 3900 kylää, joista 2800 on organisoitunut kyläyhdistyksiksi. 2000 kylässä on laadittu kyläsuunnitelma, jossa asetetaan kylän kehittämistavoitteet ja esitetään konkreettisia toimenpiteitä tavoitteiden toteuttamiseksi. Manner-Suomen jokaisessa maakunnassa on maakunnallinen kylien yhteenliittymä ja maakunnallinen kyläohjelma.

Kylätoiminnan tärkeä rahoituslähde on Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma. Kyläyhdistykset ovat tärkeitä EU-osarahoitteisten kehittämisohjelmien toteuttajia. Ohjelmat ovat antaneet maaseudun asukkaille resursseja oman elinympäristönsä kehittämiseen. Esimerkiksi Hämeen ELY-keskuksen alueella hankkeita ja yritystukia on kaiken kaikkiaan käynnissä 435 kappaletta, joista ns. kyläkehittämistoimenpiteen mukaisia hankkeita on 45 kappaletta. Hyviä esimerkkejä hämäläisistä hankkeista on mm. "Kylä välittää" ja "Yrittämisen ja asumisen Forssan seutu".

Yksi asia täällä Hämeessä on jäänyt hieman vähemmälle huomiolle. Jokioisilla sijaitseva Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus on myös maaseudun kehittämisen vahva osaamis- ja tutkimuskeskus. Emme ole täysin tiedostaneet toimissamme sitä, miten kovatasoista tutkimuksellista osaamista on MTT:n kautta alueellamme. Yhteistyö alueemme ja MTT:n maaseutukehittämisen ja- osaamisen välillä voisi olla tiiviimpi paremman hyödyn saamiseksi.

Vakituisten ja vapaa-ajan asukkaiden aktivoiminen ja sitouttaminen oman alueensa kehittämistyöhön on keskeistä. Kylätoiminta onkin tähän tehokas väline. Yli 2,5 miljoonaa vakituista ja vapaa-ajan asukasta on mukana kylien kehittämistoiminnassa. Olin eilen illalla sytyttämässä Renko-viikon kunniaksi Kaloisten kylässä tervemiilun. Sekin hieno tapahtuma oli ideoitu kyläläisten omin voimin mukana niin paikalliset kuin kesäasukkaatkin!

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman kokonaisrahoitus on 7,82 miljardia euroa ja se koostuu EU:n rahasta 2,14 miljardia euroa, kansallisesta rahoituksesta 4.63 miljardia euroa ja yksityisestä rahoituksesta 1,05 miljardia euroa. Asetin viime vuoden toukokuussa työryhmän selvittämään, kuinka maaseudun hanke- ja yritystukien hallinnollista taakkaa voisi keventää. Työryhmä esitti loppuraportissaan yhteensä 34 ehdotusta hanketoiminnan turhan byrokratian purkamiseksi. Näistä osa on jo toteutettu valtioneuvoston asetusten muutoksilla. Ohjeistuksia ja lomakkeita valmistellaan juuri Maaseutuvirastossa. Hankkeiden joustava toteutuminen ratkaisee viime kädessä koko maaseutuohjelman onnistumisen, joten byrokratian vähentäminen on todella tärkeää.

Hyvät kuulijat,

Kun kunnat suurenevat, kylien roolin ja merkityksen pitäisi kasvaa. Siksi kylien asemaan on kiinnitettävä entistä enemmän huomiota. Valtion tehtävänä on lisätä vaiheittain kylätoiminnan valtionapua, joka tuo vakautta ja pitkäjänteisyyttä kylätoimintaan. Viime vuonna kylätoiminnan valtiontuki oli 700 000 euroa ja tänä vuonna valtiontukea on nostettu eduskunnan ja hallituksen toimesta 1 010 000 euroon. Kylätoimijoiden on puolestaan otettava entistä enemmän vastuuta paikallisista palveluista ja yritystoiminnan kehittämisestä. On erittäin ilahduttavaa, että kylätoiminta on löytänyt roolinsa ja kehittämislinjansa yhä useammalla paikkakunnalla. Tammela on erinomainen esimerkki, mutta onneksi ei ainoa.

Edustuksellinen ja suora demokratia eivät ole toistensa vastakohtia, parhaimmillaan ne eivät edes kilpaile toistensa kanssa, vaan ne täydentävät toisiaan. Erityisesti kuntaliitoskunnissa tulee kehittää paikallistoimijoiden ja kylien vuoropuhelua kunnan kanssa. Kyse ei enää ole pelkästä kuulemisesta, vaan suuremmasta ja tavoitteellisemmasta yhteistyöstä. Muotoja on tarjolla useita: aluelautakuntia, aluetoimikuntia, kylien neuvottelukuntia, kylä- ja kotiseutuneuvostoja ja niin edelleen. Muoto ei ole tärkeintä, mutta kylätoimijoiden paikallisen kehittämistyön pitää kulkea kunnan kehittämistyön kanssa samaan suuntaan ja yhtä jalkaa. Siitä hyötyvät kaikki.

Esimerkiksi edellä mainitussa "Kylä välittää" -hankkeessa kehitetään paikallisdemokratiaa kuntaliitosalueilla ja kuntien lähidemokratiajärjestelyissä. Hankkeessa 12 kunnassa kylät ja paikalliset yhdistykset ovat aktiivisesti toteuttaneet lähidemokratiamallia. Tämä kertoo

hyvin siitä, kuinka toimiva yksikkö kylä on kehittämisessä. Alhaalta ylöspäin -ajattelutapa onkin tätä päivää parhaimmillaan maaseudun kehittämisessä.

Hyvät messuvieraat,

Suomalaisilla on muista kansoista poikkeava, elämää rikastuttava ominaisuus: Yhä useampi suomalainen elää sekä kaupungissa että maaseudulla. Sitran maaseutubarometrin (2009) mukaan suomalaisia ei pidä enää jakaa asuinpaikan mukaan maalaisiin ja kaupunkilaisiin, sillä peräti 36 % kokee olevansa kumpaakin. Tutkimusten mukaan yli puolet suomalaisista pitää maaseudulla asumista periaatteessa mahdollisena ja jopa toivottavana vaihtoehtona, mutta vain pieni osa maallemuutosta haaveilevista toteuttaa aikeensa.

Vapaa-ajanasuntojen lisääntyminen ja niiden muuttuminen käytännössä pysyviksi asunnoiksi jatkuu. Maassamme on noin 480 000 vapaa-ajanasuntoa, joista valtaosa sijoittuu ydinmaaseudulle ja harvaan asutulle maaseudulle. Vapaa-ajan asukkaita on enimmillään kolme miljoonaa, ja heidän vuorovaikutteista osallistumista paikallisyhteisön toimintaan edistetään kyläyhdistysten ja mökkiläistoimikuntien kautta sekä niiden tiiviillä yhteistyöllä kuntien kanssa. Vapaa-ajan asukkaat vahvistavat merkittävästi maaseudun sosiaalista pääomaa.

Maaseutuasuminen voi olla ekologisesti varsin kestävä. Maalla on erityisen hyvät mahdollisuudet hyödyntää paikallisia rakennusmateriaaleja ja käyttää uusiutuvia luonnonvaroja lämmityksessä. Lämmitykseen kuluva energia voidaan vähentää tehokkaasti suosimalla ekotehokkaita rakenne- ja lämmitysjärjestelmiä. Kestävän kehityksen mukaista on myös maaseudulla olemassa olevien rakenteiden, sekä rakennusten että infrastruktuurin hyödyntäminen sen sijaan, että ne jätetään rapistumaan ja luodaan uusia rakenteita muualle.

Autoilu maaseudulla on usein välttämätöntä sujuvan elämän kannalta. Kielteiset ympäristövaikutukset voidaan kuitenkin ratkaista polttoaineteknologialla - ei rakentamisen tai liikkumisen estämisellä. Mahdollisuuksia kyllä löytyy, kun aktiivisesti kehitämme uusia ekologisempia tapoja huolehtia arjen sujuvuudesta.

Hyvät kuulijat,

Maaseutuasumisen edellytyksenä ovat toimivat palvelut ja yhteydet. Palvelujen saatavuus vaikuttaa maaseudun asukkaiden elämänlaatuun ja maaseudun elinvoimaisuuteen. Hallituksen tavoitteena on luoda tasavertaiset mahdollisuudet julkisten palvelujen saatavuuteen koko maassa.

Tänä keväänä valmistuneen maaseutupoliittisesta selonteon painopistealue on maaseudun elinkeinojen kehittämisessä. Eduskunnan selkeä näkemys on, että elinvoimainen ja hyvinvoiva maaseutu on koko kansakunnan yhteinen intressi, etu ja voimavara. Arviot pitkän aikavälin maaseudun muutoksista ovat myönteisempiä kuin muutokset kuluneina 30 vuotena.

Havainto julkisen vallan vetäytymisestä maaseudulta ei ole näköharhaa. Forssan seudultakin on valtiovallan toimin hävinnyt vuosikymmenen aikana satoja työpaikkoja keskittymispolitiikan ansiosta, viimeisimpänä käräjäoikeusuudistus ja poliisihallinto.

Hallitus valmistelee parhaillaan maaseutupoliittisen selonteon täytäntöönpanoa. Valmisteltava periaatepäätös tulee linjaamaan konkreettisia toimia selonteossa asetettujen tavoitteiden toteuttamiseksi. Se on tämän hallituksen yksi tärkeimmistä maaseutupolitiikan konkreettisista toimista. Elokuun lopussa pitäisi periaatepäätöksen olla valmiina.

Maaseutu tulee olemaan Suomelle ja suomalaisille entistä tärkeämpi resurssi metsineen, peltoineen ja järvineen. Maaseudulta löytyvät vastaukset ilmastonmuutoksen ja väestökehityksen globaaleihin haasteisiin. Puhtaasta vedestä, ruoasta sekä energiasta on jo pulaa. Tulevat muutokset nostavat maaseudun tarjoamat voimavarat merkittäväksi kilpailutekijäksi ja mahdollisuudeksi Suomessa. Tulevaisuudessa maaseudun aineelliset ja aineettomat voimavarat ovat olennainen perusta koko maan kilpailukyvyille. Uusiutuvat luonnonvarat ovatkin suomalaisen maaseudun valtava voimavara

Näihin globaaleihin haasteisiin vastaaminen vaatii eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan mukaan myös hyvää panostusta maaseutua koskevaan perustutkimukseen ja soveltavan tutkimukseen. Maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden

kehittämistä ei myöskään saa unohtaa, jotta maaseutu säilyy jatkossakin yhdenvertaisessa asemassa koko maahan nähden.

Tällä hetkellä täällä Lounais-Hämeen seudulle puuhataan Lähiruokakeskus-hanketta. Hanke on selvitysvaiheessa ja pohjatyö on käynnistynyt. Alueella on kuitenkin herännyt kiinnostusta hanketta kohtaan niin viljelijöiden kuin muidenkin tahojen osalta. Lounais-Häme ja Forssan seutu sopisi hyvin lähiruuan logistiikkakeskukseksi, sillä alueella on keskeinen sijainti Etelä-Suomessa, lähellä suuria keskuksia. Toivonkin todella, että tämä hanke ottaa tuulta, sillä se kehittää myös koko seutua, yrityksiä ja luo maaseudulle alueelle elinvoimaa. Tällainen lähiruokakeskushankkeen kaltainen toiminta tulee varmasti vahvistumaan tulevaisuudessa. **Haastankin kaikki Suomen kunnat tekemään ruokapalvelujen osalta periaatepäätöksiä Helsingin kaupungin tavoin. Helsingissä siirrytään käyttämään lähi- ja luomuruokaa kaupungin ruokapalveluissa. Se on hatunnoston paikka.**

Hyvät kuulijat,

Lounais-Häme on EU:n kriteerien mukaan maaseutua Forssan kaupunkikin mukaan luettuna. Vasta yli 30 000 asukkaan kunnat ovat EU:ssa kaupunkeja. Siksi alueellemme ei ole suinkaan yhdentekevää miten maaseutupolitiikkaa kehitetään maassamme. Elokuussa valmistuvilla maaseutupolitiikan periaatepäätöksellä onkin tärkeä merkitys omallekin seutukunnallemme. Kaikkia tulevaisuuden maaseudun työ- ym. mahdollisuuksia emme vielä edes osaa nähdä, koska tiedonsiirtomahdollisuuksien parantuessa yhteydet alueiden välillä jopa globaalissa mittakaavassa kutistuvat.

Luonnonvaroihin liittyvien elinkeinojen sijoittumiseen ja menestymiseen vaikuttavat maaseudun tarjoamat mahdollisuudet. Luontomatkailulle ovat eduksi laajat ja maisemaltaan monipuoliset maa- ja metsätalousalueet, puutuoteala bioenergiasta ja taloelementeistä puuvatien tekemiseen hyötyy erityyppisistä ja eri kasvatusvaiheen metsistä. Pitopalvelun valttina voi olla lähiruoka. Maaseutuasukat ovat monesti myös elinkeinonharjoittajia ja tarjoavat työpanostaan vaikkapa tietotekniikkaan, koneurakointiin, hoivapalveluihin ja seudun teiden kunnossapitoon. Ns. mikroyritysten merkitys maaseutupalvelujen tuottajana on jatkuvasti kasvamassa. Työpaikkoihin tarvitaan työntekijöitä, ja maaseutuyritysten työllistävä merkitys maaseudulla asuville on

huomattava. Kun asuinpaikka ja työpaikka sijaitsevat lähietäisyydellä, hyötyvät kaikki osapuolet, myös ympäristö.

Hyvät messujen järjestäjät ja messuvieraat

Maatalouden merkitystä maaseudun kehittämisessä ei saa unohtaa. Kannattava alkutuotanto on maaseudun selkäranka ja sillä on paljon vaikutusta kylien elinvoimaisuuteen. Varsinkin maaseudun ydinalueet ovat vahvoja alkutuotannon alueita. Vaikka maatalouden rakennekehityksen myötä maatalouden rooli työllistäjänä on pienentynyt, on maatalous edelleen vahva osa kylien ja maaseudun elämää. Tällä hallituskaudella on tehty useita ratkaisuja, joilla tuetaan kannattavan maataloustuotannon edellytyksiä Suomessa.

Maataloutemme erityisluonteen vuoksi Suomelle on annettu mahdollisuus maksaa tuotantoon sidottuja erityistukia 10 %:ia kun muut maat saivat 3,5 %:ia poikkeuksena Slovenia 6 %:ia siis enemmän kuin muissa EU-maissa. Tämä niin kutsuttu EU:n maatalouspolitiikan ”terveystarkastuksen Suomi-pykälä” oli melkoisen tiukkojen neuvottelujen tulosta.

Juuri tällä viikolla Suomen esitys yhteisen maatalouspolitiikan nk. terveystarkastuksen tuotantoon sidottujen EU:n rahoittamien 57 milj. euron tukien jakamisesta on käsitelty loppuun komissiossa. Esityksemme meni läpi muutoksitta. Olen tähän saavutukseemme todella tyytyväinen, osin hieman ylpeäkin! Komissiolle tekemämme esitys oli aikanaan neuvoteltu yhteistyössä MTK:n ja SLC:n kanssa.

Suomi voi ottaa nyt erityistuet käyttöön esityksensä mukaisesti. Ratkaisu painottuu maidon ja naudanlihan tuotannon toimintaedellytysten turvaamiseen. Maidon terveystarkastustuki kohdennetaan kokonaan Etelä-Suomeen ja naudankin tuki painottuu samalle alueelle. Näin pystymme pienentämään eteläisen Suomen ja muun Suomen välistä kansallisista tuista johtuvaa tukieroa. Öljy- ja valkuaiskasvien ja tärkkelysperunan tuki tuli myös voimaan Suomen esityksemme mukaisesti. Öljy- ja valkuaiskasvien tuen avulla viljelijöitä kannustetaan tuottamaan kotimaista valkuaista, jossa omavaraisuus on nyt liian alhainen ilman oman valkuaisuotannon reipasta lisäystä, olemme aivan liikaa GMO-tuontisoijan varassa! Sitä en todellakaan halua!

Arvoisat kyläasumisen messujen järjestäjät ja kylien ja maaseudun ystävät,

Haluan nostaa vielä yhden todella hyvän esimerkin täältä Tammelasta kyläaktiivisuuden saralla. Letkun kylä Tammelassa on vireä ja aktiivinen. Letkussa, jos missä on yhteisöllisyys todella arvossaan ja siellä voi aistia piirun verran erilaisemman ja aktiivisemman kylähengen. Tonttimarkkinat ovat olleet Letkussa menestyksekkäs konsepti ja tontteja on myyty nuorille lapsiperheille, jotka ovat tuoneet eloa kylään. Nouseva oppilasennuste kyläkoulussa kertoo myös onnistumisesta. Kunpa moni kylä Suomessa ottaisi mallia Letkun aktiivisuudesta.

Asuinpaikalla on tutkitusti merkitystä hyvinvointiin, sillä viihtyisillä alueilla ihmiset voivat paremmin. Maaseutu tarjoaa laadukkaan, luonnonläheisen elinympäristön, jossa on tilaa, aikaa ja mahdollisuus elämänrytmin hidastamiseen. Tätä tarvitaan vastapainoksi yhteiskunnan ja talouden jatkuvasti kiihtyvälle rytmille. Ei ole siis ihme, että moni haaveilee maalla asumisesta. Ihmisiä pitäisi entistä enemmän rohkaista toteuttamaan haaveensa. Tammelan kyläasumisen messut tarjoavat tähän oivan tilaisuuden. Toivotan teille oikein hyviä kyläasumisen messuja täällä Tammelassa!